

Inden for detailhandelen beskæftiges en del unge i fritidsjob både af mere permanent karakter eller som sommerferiejob. Ofte har unge kun en begrænset erhvervs erfaring, manglende bevidsthed om arbejdsmiljøet og større sårbarhed overfor påvirkninger i arbejdsmiljøet. Derfor skal der tages særligt hensyn til de unge, så de får en god start på arbejdslivet.

Denne branchevejledning giver vejledning om de særlige regler om unges arbejdsmiljø ift. det arbejde, de udfører inden for detailhandelen. I vejledningen er der også inspiration til den instruktion, som de unge skal have for at kunne udføre arbejdet af hensyn til deres sikkerhed og sundhed.

Branchevejledningen henvender sig til arbejdsgiver og sikkerhedsorganisationen og skal ses i sammenhæng med den pjece BAR Handel har udarbejdet til de unge.

BAR HANDEL

Fællessekretariatet
Dansk Handel & Service
Vester Farimagsgade 19
1506 København V
Tlf.: 3374 6000 - Fax: 3374 6080
E-mail: info@barhandel.dk

www.barhandel.dk

FAGLIGE SPØRGSMÅL KAN RETTES TIL PARTSSEKRETARIATERNE:

Arbejdstagersekretariatet
HK/HANDEL
Weidekampsgade 8
Postboks 470
0900 København C
Tlf.: 3330 4748 - Fax: 3330 4849
E-mail: arbejdstager@barhandel.dk

Arbejdsgiversekretariatet
Dansk Handel & Service
Vester Farimagsgade 19
1506 København V
Tlf.: 3374 6000 - Fax: 3374 6080
E-mail: arbejdsgiver@barhandel.dk

Sekretariatet for lederne
Ledernes Hovedorganisation
Vermlandsgade 65
2300 København S
Tlf.: 3283 3283 - Fax: 3284 3284
E-mail: lederne@barhandel.dk

BRANCHEVEJLEDNINGEN KAN KØBES VIA:

www.arbejdsmiljoebutikken.dk Varenr.: 21 20 19

Layout: www.TabulaRasa.biz
Tryk: 1. udgave, 1. oplag 2004. ISBN 87-988890-7-9

HK varenummer: 4405050068

UNGES ARBEJDE

BRANCHEVEJLEDNING TIL ARBEJDSGIVERE/SIKKERHEDSORGANISATION



FORORD

På baggrund af den danske arbejdsmiljølovgivning er der oprettet 11 branchearbejdsmiljøråd (BAR) – herunder Branchearbejdsmiljørådet for detailhandelsområdet (BAR Handel).

BAR Handel har til formål at medvirke ved løsning af sikkerheds- og sundhedsspørgsmål og derved understøtte arbejdsmiljøindsatsen i virksomhederne inden for detailhandelen.

BAR Handel giver konkret vejledning om aktuelle arbejdsmiljøproblemstillinger inden for branchen i form af f.eks. branchevejledninger, kampagnemateriale og afholdelse af temadage.

BAR Handel er sammensat af repræsentanter for arbejdsgiver-, arbejdsleder- og arbejdstagerorganisationer inden for detailhandelsområdet.

Holdningerne, der udtrykkes i BAR Handels forskellige former for vejledning, viser disse parter fælles opfattelse af, hvad der er god arbejdsmiljøstandard inden for branchen.

Arbejdstilsynet har haft vejledningen til gennemsyn og finder, at indholdet i den er i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen. Arbejdstilsynet har alene vurderet vejledningen, som den foreligger, og har ikke taget stilling til, om den dækker samtlige relevante emner inden for det pågældende område.

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	2
INDHOLDSFORTEGNELSE	2
INDLEDNING	3
INSTRUKTION	4
EFFEKTIVT OPSYN OG LØBENDE OPMÆRKSOMHED	5
ARBEJDSSTID	6
I HVOR LANG TID OG HVORNÅR MÅ DEN UNGE ARBEJDE?	6
INSTRUKTIONEN TIL DEN UNGE	6
ALENEARBEJDE	7
HVORNÅR OG HVOR ER DER SÆRLIGE HENSYN SOM FØLGE AF VOLDSRISIKO ?	7
INSTRUKTIONEN TIL DEN UNGE	7
MASKINER OG TEKNISKE HJÆLPEMIDLER	8
HVILKE MASKINER OG TEKNISKE HJÆLPEMIDLER MÅ DEN UNGE IKKE BRUGE ?	8
MASKINER OG TEKNISKE HJÆLPEMIDLER I BUTIKKER	9
INSPIRATION TIL INSTRUKTION AF UNGE I ARBEJDE MED MASKINER OG TEKNISKE HJÆLPEMIDLER	9
LØFT, SKUB OG TRÆK	10
HVAD MÅ DE UNGE LØFTE ?	10
INSPIRATION TIL INSTRUKTION AF UNGE I LØFT AF BYRDER	10
HVAD MÅ DE UNGE BÆRE ?	11
INSPIRATION TIL INSTRUKTIONEN AF DE UNGE I BÆRING AF VARER	11
HVAD MÅ DE UNGE SKUBBE OG TRÆKKE ?	13
INSPIRATION TIL INSTRUKTION AF UNGE I SKUB OG TRÆK-ARBEJDE	13
STOFFER OG MATERIALER	15
HVILKE STOFFER OG MATERIALER MÅ DE UNGE IKKE ARBEJDE MED ?	15
INSPIRATION TIL INSTRUKTION AF UNGE I BRUG AF STOFFER OG MATERIALER	16
CHECKLISTE FOR INSTRUKTION AF UNGE IFT. ARBEJDSMILJØ	17
ANDEN RELEVANT LITTERATUR	18

INDLEDNING

Detailhandelen er en af de brancher, hvor mange unge under 18 år har fritidsjob. De er blevet en uundværlig arbejdsressource, de er fulde af gå-på-mod og vil oftest gerne gøre en god indsats. Når der er unge ansatte i butikken, er der en række forhold, man som arbejdsgiver/sikkerhedsorganisation skal være særlig opmærksom på.

De unges manglende erfaring gør, at de ikke har tilstrækkelige forudsætninger for at vurdere arbejdsmiljøet og eventuelle faremomenter, som en bestemt arbejdsopgave kan indebære. Samtidig er de unge mere sårbare over for de arbejdsmiljøpåvirkninger, de udsættes for, fordi de endnu ikke er fuldt udviklede.

I arbejdsmiljøloven er der derfor en række områder med skærpede regler i forhold til de unges arbejdsmiljø f.eks. begrænsninger ift. arbejdstid, hvor tunge byrder de må løfte, brug af tekniske hjælpemidler og arbejde med stoffer og materialer.

De unge skal have en god og sikker start på arbejdslivet. Derfor er det vigtigt, at arbejdsgiveren sikrer, at arbejdsmiljølovens regler overholdes, og at den unge får den nødvendige instruktion. Men de voksne og mere erfarne medarbejdere i butikken kan også bidrage til, at de unge kommer godt fra start.

DENNE BRANCHEVEJLEDNING

Branchevejledningen henvender sig til arbejdsgiver, arbejdsleder og sikkerhedsorganisationen eller de personer, der udfører arbejdsmiljøarbejdet i butikken. Vejledningen informerer om, hvad de unge under 18 år må arbejde med ifølge arbejdsmiljøloven.

Under hvert afsnit er der inspiration til den instruktion, der kan gives til den unge.



BAR Handel har valgt at bruge "butikken" som en samlet betegnelse for alle typer butikker, supermarkeder, varehuse, byggemarkeder, kiosker, forretninger m.m. i detailhandelen.

INSTRUKTION

Det er ved det første møde med arbejdsmarkedet, at gode og dårlige vaner grundlægges. En af de vigtigste forudsætninger for, at de unge får en god start på arbejdsmarkedet er, at de får en grundig oplæring og instruktion i, hvordan arbejdsopgaverne skal løses.

Samtidig er det også vigtigt, at de unge bliver bevidste om betydningen af et godt og sikkert arbejdsmiljø, og det at udvise en sikker adfærd er lige så vigtig en forudsætning for at være på en arbejdsplads som det at passe selve arbejdet.

I dette afsnit findes en række gode råd om og inspiration til, hvordan instruktionen kan gennemføres.

INSTRUKTION I ARBEJDETS UDFØRELSE

Instruktionen skal gives, inden den unge begynder at arbejde, og det er vigtigt, at der bliver afsat den fornødne tid til dette.

Instruktionen skal være så tilstrækkelig, at den unge kan udføre arbejdet fuldt forsvarligt, og samtidig skal der oplyses om de tiltag, der er truffet for at sikre den unges sikkerhed og sundhed. I de forskellige afsnit i denne branchevejledning kan der hentes inspiration til, hvad instruktionen kan omfatte.

AFTAL HVEM DER GØR HVAD

Aftal hvem der i butikken har ansvaret for den unges oplæring og instruktion, inden den unge starter i butikken. Det er altid en god idé at have faste og klare procedurer for instruktionen, f.eks. kan det fremgå af skriftlige retningslinier.

Det er arbejdsgiverens ansvar at sikre, at arbejdsmiljølovens regler overholdes, og at den unge bliver instrueret i, hvordan de sikkert og forsvarligt skal udføre deres arbejde.

Arbejdslederen skal medvirke til, at arbejdsforholdene er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige indenfor det arbejdsområde, vedkommende leder. Ofte vil det være arbejdslederen, der på vegne af arbejdsgiveren, forestår instruktionen.

I de butikker, hvor der er oprettet sikkerhedsorganisation, er sikkerhedsorganisationen butikens interne arbejdsmiljørådgiver og skal være løbende opmærksom på de unges arbejdsmiljø. Sikkerhedsorganisationen kan bl.a. være med til at planlægge introduktionsforløbet og give den unge information om sikkerhedsforholdene i butikken.

CHECKLISTE

Til brug for introduktionsforløbet kan der udarbejdes en checkliste over de forhold, der skal gennemgås, så man sikrer, at alle forhold af betydning for de unges arbejde bliver gennemgået.

I denne branchevejledning s. 17 findes der et eksempel på en checkliste, der omhandler forhold af betydning for de unges arbejdsmiljø. Checklisten kan videreudvikles og tilpasses den enkelte butik.

DE UNGES FORÆLDRE

Det er en god idé at opfordre den unge til at fortælle sine forældre om sit nye job, og hvad arbejdet indebærer.

Arbejdsgivere, der beskæftiger unge, der er under 15 år eller er undervisningspligtige (dvs. ikke er gået ud af 9.klasse), skal underrette den unges forældre om beskæftigelsen. Underretningen skal indeholde oplysninger om, at arbejdsgiveren har ansat den unge og om arbejdstidens længde. Hvis der i butikken er ulykkes- og sygdomsfarer forbundet med arbejdet, skal arbejdsgiveren også meddele dette, samt om de sikkerheds- og sundhedsmæssige tiltag, der er truffet for at imødegå disse. Der stilles ingen formkrav til arbejdsgiverens underretning af forældrene.



EFFEKTIVT OPSYN OG LØBENDE OPMÆRKSOMHED

Når den unge begynder at arbejde i butikken, skal arbejdsgiveren sikre, at den unge er under opsyn, så der ikke opstår uforudsete risici. Det er også vigtigt, at der løbende bliver fulgt op på instruktionen, så den unge ikke tillægger sig nogle dårlige vaner.

EFFEKTIVT OPSYN

Opsynet skal være tilpasset det arbejde, den unge udfører, f.eks. behøver den unge ikke være under konstant opsyn, hvis arbejdet ikke indeholder særlige risici, eller den unge er rutineret. I det tilfælde kan opsynet bestå af en jævnlig kontakt, der sikrer, at der ikke er opstået uforudsete risici, og at den unge har en sikker adfærd.

Det er vigtigt, at det aftales, hvem der står for opsynet med den unge, og hvordan opsynet skal tilrettelægges og udføres. Opsynet skal foretages af en person, der er fyldt 18 år, og som har godt kendskab til det arbejde, der udføres.

LØBENDE OPMÆRKSOMHED

De voksne og mere erfarne kolleger bør holde et vågent øje med de unge og dele erfaring og viden om arbejdsmiljø med dem.

Hvis de unge gør noget, der er til fare for deres sikkerhed og sundhed, er det vigtigt, at der gribes ind, og at der gives gode råd om, hvad den unge kunne have gjort anderledes.

I dagligdagen er det arbejdsgiveren/arbejdslederen eller sikkerhedsorganisationens opgave at rådgive de unge om arbejdsmiljø, herunder at holde øje med om der er arbejdsmiljøforhold i butikken, eller noget ved de unges arbejdsmåder, der kan være til fare for de unges sikkerhed og sundhed.

Men de voksne og mere erfarne kolleger kan også være med til at lære de unge, hvordan arbejdet udføres på en sikker og forsvarlig måde, f.eks. ved at fremstå som et godt eksempel, ved at være bevidst om egen adfærd og ved at virke imødekomne, når de unge spørger til råds.

Butikken skal også sikre, at de unges arbejde er dækket af virksomhedens arbejdspladsvurdering (APV), se referenceliste.



ARBEJDSSTID

Der skal tages særlige hensyn til de unge medarbejdere for at sikre, at de ikke belastes unødigt og har tid til at hvile ud og at passe skolen. Der gælder derfor andre arbejdstidsregler for de unge. Arbejdsgiveren/-lederen skal medtage disse retningslinier i planlægningen af de unges arbejdstider.

I HVOR LANG TID OG HVORNÅR MÅ DEN UNGE ARBEJDE ?

Arbejdstidens længde er afhængig af, om den unge er 13-15 år, om den unge er mellem 15 og 17 år og er omfattet af undervisningspligten, eller om den unge er 15-17 år og ikke længere er omfattet af undervisningspligten.

Undervisningspligten gælder til den unge er gået ud af 9. klasse eller har modtaget undervisning i 9 år.

	13 - 14 ÅRIGE	15-17 ÅRIGE, DER IKKE ER GÅET UD AF 9. KLASSE	15-17 ÅRIGE, DER ER GÅET UD AF 9. KLASSE
SKOLEDAG	2 timer om dagen	2 timer om dagen	8 timer om dagen og 40 timer om ugen
SKOLEFRIDAG	7 timer om dagen ¹⁾	8 timer om dagen ²⁾	Arbejdstiden må ikke overstige den sædvanlige arbejdstid for voksne, der er beskæftiget i samme branche. ³⁾
SKOLEUGE	12 timer om ugen	12 timer om ugen	
SKOLEFRI UGE	35 timer om ugen	40 timer om ugen	
PAUSE	30 minutter, når arbejdstiden er på mere end 4 1/2 time	30 minutter, når arbejdstiden er på mere end 4 1/2 time	30 minutter, når arbejdstiden er på mere end 4 1/2 time
HVILEPERIODE	14 timer	14 timer	12 timer
AFTEN- OG NATARBEJDE	Må ikke arbejde i perioden kl. 20.00 - kl. 06.00	Må ikke arbejde i perioden kl. 20.00 - kl. 06.00	Må normalt ikke arbejde i perioden kl. 20.00 - kl. 06.00, - dog særlige regler for butikker, kiosker, tankstationer o.l. ⁵⁾
FRIDØGN	2 døgn om ugen ⁴⁾	2 døgn om ugen	2 døgn om ugen
FERIE	Så vidt muligt en hel arbejdsfri periode i skole-sommerferien	Så vidt muligt en hel arbejdsfri periode i skole-sommerferien	

1) Når den samlede arbejdstid er på 7 timer, skal den ligge samlet

2) Når den samlede arbejdstid er på 8 timer skal den ligge samlet

3) Hvis arbejdet foregår som led i en uddannelse, skal den tid, den unge bruger på undervisning, medregnes til den daglige og den ugentlige arbejdstid.

4) Det skal så vidt muligt være 2 sammenhængende fridøgn, og den ene fridag skal normalt være en søndag

5) **DER GÆLDER SÆRLIGE REGLER FOR BUTIKKER, TANKSTATIONER O.LIGN., DER HOLDER ÅBENT FOR KUNDER EFTER KL. 20.00**

Her må de unge:

- arbejde indtil et kvarter efter åbningstidens ophør, og aldrig senere end til kl. 22.00
- de sidste 7 dage før juleaften må der arbejdes indtil kl. 22.00
- 2 gange om året af indtil en måneds varighed arbejde efter lukketid i forbindelse med udsalg og sammen med det øvrige personale ved for-nødent oprydningssarbejde samt mærkning af varer o.lign., dog ikke senere end til kl. 22.00 og først efter at have haft 1 times spisepause efter lukketid
- der er ansat i butikker derudover 4 gange årligt arbejde indtil kl. 22.00.

INSTRUKTIONEN TIL DEN UNGE

I forbindelse med ansættelsen bør arbejdsgiveren gøre den unge opmærksom på de særlige arbejdstidsregler. Når det gælder arbejdstidsreglerne for de unge, er det vigtigt, at arbejdsgiveren/-lederen er opmærksom på disse i planlægningen af den unges arbejdstid og den øvrige arbejdstilrettelæggelse.

ALENEARBEJDE

Mange unge arbejder alene på tankstationer, i døgnkiosker, grillbarer, bagerbutikker, minimarkeder og andre forretninger med lang åbningstid. Sådanne forretninger kan være mål for røverier og vold. Risikoen er størst om aftenen, i weekender, og når de unge er alene på arbejde. Derfor er der særlige regler for, hvor og hvornår de unge ikke må arbejde alene, så de ikke udsættes for voldsrisiko.

HVORNÅR OG HVOR ER DER SÆRLIGE HENSYN SOM FØLGE AF VOLDSRISIKO ?

Unge må ikke arbejde, hvor der er særlig risiko for vold, med mindre den unge arbejder sammen med en person over 18 år.

- I kiosker, grillbarer, bagerforretninger, videobutikker, tankstationer og lignende må de unge ikke arbejde i nedenstående tidsrum, med mindre den unge arbejder sammen med en person over 18 år:
 - mellem kl. 18.00 - kl. 06.00 på hverdage
 - mellem kl. 14.00 - 06.00 i weekenden og på helligdage. Det samme gælder butikker, der ligger isoleret.
- I storcentre må den unge arbejde alene eller sammen med andre unge inden for almindelig åbningstid:
 - mellem kl. 18.00 - kl. 20.00 på hverdage
 - mellem kl. 14.00 - kl. 20.00 i weekenden og på helligdage.

Betingelsen herfor er, at der i disse perioder enten foretages hyppig patruljering af sikkerhedsvagter, eller hvis arbejdet i forretningen foregår under anden form for overvågning, der sikrer, at der inden for en kortere periode kan komme hjælp. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis butikken video-overvåges fra et centralt sted i centret.

DISPENSATIONSMULIGHEDER

Arbejdstilsynet kan, efter at have spurgt politiet, tillade, at unge kan arbejde alene - også på tidspunkter, hvor det ellers ville være ulovligt. Det kræver dog, at arbejdsgiveren dokumenterer, at arbejdsforholdene er sikre. Det vurderes bl.a. ud fra beliggenhed, indretning og de trufne forholdsregler.

INSTRUKTIONEN TIL DEN UNGE

Når det gælder reglerne omkring alenearbejde, er det væsentligt, at arbejdsgiveren/-lederen medtager et hensyn til dette i planlægningen af arbejdstiden og arbejdstilrettelæggelsen.

I forbindelse med ansættelsen bør arbejdsgiveren instruere om, hvordan de unge kan undgå disse farlige situationer, men også hvordan de skal forholde sig, hvis der f.eks. sker et røveri.

BAR Handels branchevejledning til arbejdsgiver/sikkerhedsorganisationen om "Røveri, butikstyveri, ran og vold i butikker" kan bruges som inspiration til denne instruktion.



MASKINER OG TEKNISKE HJÆLPEMIDLER

PAP-/PLASTPRESSER, FLASKEBÅND, FRITUREKOGER, ELEKTRISKE PÅLÆGSMASKINER, GAFFELSTABLERE O. LIGN.

I butikker bruges f.eks. pap-/plastpresser, flaskebånd, gaffelstabler, friturekoger og elektriske pålægsmaskiner. Den unge medarbejder har ofte ikke den erfaring og indsigt i betjening af butikkens maskiner og tekniske hjælpemidler, som er nødvendige for at kunne betjene maskinerne og undgå at komme til skade. Derfor er der nogle maskiner og tekniske hjælpemidler, som den unge medarbejder ikke må betjene.

Selvom maskinen eller de tekniske hjælpemidler ikke er vurderet som farlige for den unge, kan en forkert brug og adfærd medføre en faresituation. Det er derfor vigtigt, at de unge får en grundig instruktion i brugen af maskiner og tekniske hjælpemidler, og at der i den første tid efter instruktionen holdes opsyn med de unges brug af maskiner/de tekniske hjælpemidler.

HVILKE MASKINER OG TEKNISKE HJÆLPEMIDLER MÅ DEN UNGE IKKE BRUGE ?

Unge under 18 år må ikke arbejde med følgende maskiner og tekniske hjælpemidler eller arbejde af tilsvarende farlighed:

- Maskiner med hurtiggående, skærende værktøj*
- Maskiner med stempellignende bevægelser*
- Maskiner med åbne valser og snegle*
- Maskiner som f.eks. blande-, male-, knus- og hakkemaskiner, afsværmingsmaskiner, rivemaskiner og centrifuger*

* Med mindre disse maskiner er afskærmet, og at man ikke kan komme i berøring med de bevægelige dele, når maskinen er i drift.

Unge under 15 år og stadig undervisningspligtige må slet ikke arbejde med maskiner.

NB ! Listen er uddrag af Bilag 1A fra bekendtgørelse om unges arbejde og er ikke udtømmende.



MASKINER OG TEKNISKE HJÆLPEMIDLER I BUTIKKER

Erfaringsmæssigt er der følgende forhold omkring maskiner og tekniske hjælpemidler i butikken. Det er de maskiner og tekniske hjælpemidler, der typisk anvendes inden for detailhandelen, men der kan være nogle butikker, som har andre maskiner og tekniske hjælpemidler. Kontakt Arbejdstilsynet i tvivlstilfælde.

Pap-/plastpresser

- Unge, der er fyldt 15 år og som ikke er omfattet af undervisningspligten, må fylde i pressen og foretage presning. Pressen skal være fuldstændig afskærmet, så der ikke er nogen form for risiko for klemningsfare eller nedstyrtningsfare.
- De unge må ikke klargøre pressen eller tænde for strømmen (på hovedafbryderen). De må heller ikke tømme, vedligeholde eller rengøre pressen.

Flaskeautomater

- Unge, der er fyldt 15 år og som ikke er omfattet af undervisningspligten, må arbejde ved flaskeautomat og -bånd.

Friturekoger

- Unge under 18 år må ikke udføre arbejde, hvor de kan komme i kontakt med ekstremt høje temperaturer. Unge må derfor aldrig tømme en friturekoger eller filtrere den varme olie.
- Unge, der er fyldt 15 år, og som ikke er omfattet af undervisningspligten, må afhængig af en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde derudover arbejde med eller i nærheden af en friturekoger. I vurderingen lægges der vægt på, om:
 - Friturekogereren er fastgjort
 - Gulvet ikke er glat, og at der er gode pladsforhold
 - Der er egnet brandslukningsudstyr (brandtæppe) umiddelbart ved friturekogereren, og at de ansatte er instrueret i brug af udstyret.

Pålægsmaskiner, elektriske knive og røremaskiner

- Unge under 18 år må ikke bruge uafskærmede pålægsmaskiner, elektriske knive og røremaskiner
- Unge må ikke rengøre maskiner med skarpe eller skærende klinger.

Gaffeltruck-/stabler

- Unge under 18 år må *ikke* køre med gaffeltruck eller selvkørende gaffelstabler.
- Unge, som er 16 år, må godt bruge gaffelstabler, der ikke er selvkørende. Løftehøjde må ikke overstige 1 m.

Nogle maskiner må godt betjenes, hvis den unge er under 18 år og lærling i f.eks. en slagterafdeling. Her må den unge lærling betjene mekanisk drevne kødsave, lynhakkere, pølsestopper og pålægsmaskiner.

INSPIRATION TIL INSTRUKTION AF UNGE I ARBEJDE MED MASKINER OG TEKNISKE HJÆLPEMIDLER

- Vis de unge hvilke maskiner/tekniske hjælpemidler de må bruge i butikken jf. ovenfor nævnte
- Fortæl om maskinens/det tekniske hjælpemiddels konstruktion, herunder hvor den unge skal vise særlig agtpågivenhed før og under brugen
- Instruér i betjening af maskinen/det tekniske hjælpemiddel og sørg for, at de unge har forstået instruktionen ved, at de afprøver maskinen eller det tekniske hjælpemiddel
- Giv de unge besked om, hvem de kan henvende sig til, hvis der er tvivl om brugen af maskinen/det tekniske hjælpemiddel
- Tal med de unge om, at det er vigtigt, at de overholder, hvilke maskiner/tekniske hjælpemidler de må bruge, og at de følger den instruktion og de sikkerhedsforskrifter, der er givet. Herunder, at de læser brugsanvisningen for maskinen.

LØFT, SKUB OG TRÆK

I butikker forekommer der ofte arbejde med løft og transport af varer f.eks. i forbindelse med opfyldning af varer, flaskesortering, indsamling af kundevogne og brug af palleløfter.

Ved arbejdsopgaver med løft, skub og træk skal der tages hensyn til den unges alder og fysiske udvikling, da de unge er mere udsatte for at tage skade af fysiske belastninger end voksne.

Ved alle arbejdsopgaver er det vigtigt, at de unge kender til, hvordan de kan udføre arbejdet i gode arbejdsstillinger. Derfor skal de unge have instruktion i, hvad de må udføre, og hvordan de kan udføre arbejdet uden at komme til skade.

HVAD MÅ DE UNGE LØFTE ?

- Hovedreglen er, at unge under 18 år ikke må løfte mere end 12 kg, men hvis løftet foregår under gode løfteforhold, må der løftes op til 25 kg. ad gangen.
- Ved løftearbejde skal det sikres, at de unge arbejder under gode løfteforhold – dvs. at:
 - Løftet er mellem midtlårshøjde og under skulderhøjde, dvs. ca. i albuehøjde
 - Løftet foregår midt foran og tæt ved kroppen
 - Grebet om byrden er fast og godt
 - Fodfæstet er stabilt



GRUNDREGLER FOR ET LØFTEARBEJDE

- 1) Vurdér byrdens vægt og om den er f.eks. glat, skarp, varm eller ustabil
- 2) Gå tæt på byrden og hold den tæt ind til kroppen under løftet
- 3) Stå sikkert med ca. hoftebreddes afstand mellem fødderne og den ene fod foran den anden
- 4) Hold ansigt og fødder i samme retning under hele løftet for at undgå vrid af ryg og ben
- 5) Hold ryggen rank dvs. krum ikke ryggen fremover
- 6) Bøj i benene når løftearbejdet påbegyndes
- 7) Sørg for fast og solidt greb om byrden - brug hele håndfladen
- 8) Sørg for god plads så den unge kan få et godt greb om varen, og få det tekniske hjælpemiddel tæt hen på varen og til det sted, hvor varen skal sættes af.

HVAD MÅ DE UNGE BÆRE ?

- Bæring af byrder skal såvidt muligt undgås – bæring er at flytte en byrde fra et sted til et andet.
- Når varerne samlet vejer mere end 12 kg skal bæring undgås og tekniske hjælpemidler, f.eks. rulleborde eller sækkevogne skal bruges.

INSPIRATION TIL INSTRUKTION AF UNGE I BÆRING AF VARER

- Giv de unge information om grænserne for, hvor meget unge må bære
- Vis hvilke tekniske hjælpemidler, de unge kan bruge i forbindelse med håndtering af varerne og instruer i, hvordan de tekniske hjælpemidler bruges.

INSPIRATION TIL INSTRUKTION AF UNGE I LØFT AF BYRDER

- Giv den unge information om grænserne for, hvor meget den unge må løfte
- Vis hvilke tekniske hjælpemidler, den unge kan bruge i forbindelse med håndtering af varerne og instruer i, hvordan de tekniske hjælpemidler bruges
- Vis hvordan et løft skal udføres i gode arbejdsstillinger og lad også den unge afprøve det i praksis.





HVAD MÅ DE UNGE SKUBBE OG TRÆKKE ?

- Unge under 18 år må ikke udføre skub- og trækarbejde, der udsætter den unge for større belastninger end dem, der er beskrevet under løft.

Det er vanskeligt at angive en vægtgrænse for, hvor meget gods der kan skubbes eller trækkes på et givent transportudstyr, da belastningen vil afhænge af en række faktorer, som skal indgå i en helhedsvurdering:

- Transportmateriellets design
- Materiellets vedligeholdelse
- Underlagets beskaffenhed
- Pladsforhold, synsforhold
- Uforudsete hændelser, vægt og stabilitet af læs
- Arbejdsmetode, arbejdsstillinger og -bevægelser
- Arbejdets frekvens og varighed

- Et godt fingerpeg om kraftkravet, og dermed om belastningen er for høj, er, hvis personen, der skubber/trækker, har en meget skrå stilling ("ligger vandret i luften") – i det tilfælde vil det være hensigtsmæssigt at bruge et teknisk hjælpemiddel, der kan nedsætte belastningen.

- Det anbefales, at de unge ikke skubber/trækker mere end 10 kundevoerne ad gangen ved vandret og jævnt underlag – ved f.eks. mere ujævne underlag, stigninger i terrænet eller dårlig vedligeholdte hjul på kundevoerne, anbefales det at reducere antallet.

INSPIRATION TIL INSTRUKTION AF UNGE I SKUB OG TRÆK-ARBEJDE

- Giv de unge information om grænserne for, hvor meget de må skubbe/trække og vis, at når de er nødsaget til at "ligge vandret i luften" for at skubbe eller trække, så er det for stor en belastning
- Vis hvilke tekniske hjælpemidler, de unge kan bruge i forbindelse med håndtering af varerne og instruer i, hvordan de tekniske hjælpemidler bruges
- Vis hvordan skub og træk arbejde kan udføres i gode arbejdsstillinger og lad de unge afprøve det i praksis.

GRUNDREGLER FOR SKUB OG TRÆK ARBEJDE

- Vurdér godsmængdens vægt og stabilitet
- Vurdér underlagets beskaffenhed - er der f.eks. hældninger, ujævnheder eller niveauforskelle og er det skridsikkert
- Sæt langsomt i gang
- Sørg for jævn hastighed gennem hele kørslen og undgå for mange retningsændringer
- Gå de steder, hvor der er tilstrækkelig med plads, så vrid og bøjning af ryg undgås
- Skub eller træk med begge arme.



STOFFER OG MATERIALER

RENGØRINGSPRODUKTER, DESINFEKTIONSMIDLER, DEKORATØRPRODUKTER O.LIGN.

Rengørings-, desinfektionsmidler o.lign., kan indeholde farlige kemikalier, som de unge ikke må udsættes for. Det skal sikres, at de unge ikke udsættes for påvirkninger fra farlige stoffer og materialer, og at de unge får instruktion i brugen af de produkter, de må arbejde med.

HVILKE STOFFER OG MATERIALER MÅ DE UNGE IKKE ARBEJDE MED ?

- Unge under 18 år må ikke beskæftiges med eller være i farlig nærhed af farlige stoffer og materialer. Stoffet og materialet betragtes som farlige, hvis de er mærket med symbolerne i tabellen nedenfor, eller hvis de er optaget på en af følgende lister:

Tx  Meget giftig	T  Giftig	C  Ætsende	E  Eksplodiv
Xi  Lokalirriterende	Xn  Sundhedsskadelig	Fx  Yderst brandfarligt	

1. Tx, T, C, E herunder stoffer og materialer, der er forsynet med en eller flere af følgende risikosætninger:

R39 Fare for varig alvorlig skade på helbred
R45 Kan fremkalde kræft
R46 Kan forårsage arvelige genetiske skader
R49 Kan fremkalde kræft ved indånding
R60 Kan skade forplantningsevnen
R61 Kan skade barnet under graviditeten.

2. Xn i kombination med mindst en af følgende risikosætninger:

R40 Mulighed for kræftfremkaldende effekt
R42 Kan give overfølsomhed ved indånding
R48 Alvorlig sundhedsfare ved længere tids påvirkning
R62 Mulighed for skade for forplantningsevnen
R63 Mulighed for skade på barnet under graviditeten.
R68 Mulighed for varig skade på helbred

3. Xi i kombination med risikosætningen
R43 kan give overfølsomhed ved kontakt med huden

4. R12 Yderst brandfarlig

- Stoffet og materialet, der er optaget på Arbejdstilsynets lister over stoffer og processer, som anses for at være kræftfremkaldende jf. At-anvisningen om grænseværdier for stoffer og materialer, som indeholder over 0,1 vægtprocent af disse stoffer.

- Organiske opløsningsmidler optaget på Arbejdstilsynets liste over organiske opløsningsmidler jf. At-anvisningen om grænseværdier for stoffer og materialer, som indeholder mere end 1 vægtprocent af opløsningsmidler nævnt under punkt.

- Biologiske agenser i gruppe 3 og 4 jf. bekendtgørelse nr. 864 af 10. november 1993 om biologiske agenser og arbejdsmiljø.

- Hvis de unge arbejder i lokaler, hvor andre bruger disse farlige stoffer og materialer, skal det vurderes, om de unge kan blive udsat for påvirkninger. I så fald må de unge ikke arbejde i det pågældende lokale. Det gælder f.eks. ved organiske opløsningsmidler og stoffer og materialer, der afgiver dampe, støv eller aerosoler i lokalet.

- Sørg for at arbejdspladsbrugsanvisninger og leverandørbrugsanvisninger er tilgængelige for de unge, og at etiketter på bølter, flasker osv. er tydelige, læsbare og ajourførte. Vær opmærksom på, at det skal fremgå af brugsanvisningen, hvis der er tale om produkter, der ikke må benyttes af unge under 18 år – det fremgår ikke altid af etiketten.

CHECKLISTE FOR INSTRUKTION AF UNGE IFT. ARBEJDSMILJØ

EMNE	ANSV.
------	-------

GENERELT

Arbejdstid	
Alenearbejde	
Sikker adfærd	
Kontaktperson/person der har tilsyn	
Introduktion til sikkerhedsorganisationen og præsentation af sikkerhedsrepræsentant	
Fremvisning af personalefaciliteter som f.eks. toilet, omklædning	
Andet:	

MASKINER OG TEKNISKE HJÆLPEMIDLER

Gennemgå procedurer for:	
- anvendelse og betjening af de maskiner, som den unge skal betjene, f.eks. flaskeautomat og pappresser	
- anvendelse af stiger	
- anvendelse og betjening af løftevogn, palleløfter o. lign.	
Andet:	

ERGONOMI

Gennemgå procedurer for:	
- løft	
- bæring	
- skub og træk	
- arbejdsstillinger og bevægelser	
- brug af tekniske hjælpemidler	
Andet:	

VÆRNEMIDLER

Gennemgå procedurer for:	
- anvendelse af handsker	
- anvendelse af andre beklædningsgenstande f.eks. termotøj	
Andet:	

KEMIKALIER

Gennemgå procedurer for:	
- anvendelse af rengøringsmidler	
- anvendelse af andre kemiske produkter	
Andet:	

NØDHJÆLP

Gennemgå procedurer for:	
- anvendelse og betjening af brandslukningsudstyr	
- brug af flugtveje	
Andet:	

RØVERI, TYVERI OG VOLD ELLER TRUSLER OM VOLD

- forebyggelse	
- tackling af situationen	
- efter situationen	

ANDET:

INSPIRATION TIL INSTRUKTION AF UNGE I BRUG AF STOFFER OG MATERIALER

- Vis de unge de produkter, som de må bruge i forbindelse med arbejdet
- Instruér de unge i den rette brug og dosering af det pågældende produkt
- Hvis der kræves personlige værnemidler, som f.eks. handsker, så udlever disse til de unge og fortæl, hvornår de skal udskiftes, og hvor der kan skaffes nye.



ANDEN RELEVANT LITTERATUR

LOVE, BEKENDTGØRELSER OG VEJLEDNINGER

www.arbejdstilsynet.dk

- Arbejdsministeriets bekendtgørelse nr. 516 af 14. juni 1996 om unges arbejde

NB: Vær opmærksom på kommende revideret udgave der ved udgivelse kan findes på ovennævnte hjemmeside

- At-meddelelse nr. 4.01.4 om unges arbejde

BRANCHEVEJLEDNINGER M.M.

www.barhandel.dk

- Netbaseret vejledningsmateriale på www.barhandel.dk
 - Fakta om unges arbejde
 - Læs mere side om unges arbejde
- "APV-abc" – branchevejledning om arbejdspladsvurdering i butikker
- "Røveri, butikstyveri, ran og vold i butikker" – branchevejledninger til henholdsvis arbejdsgiver/sikkerhedsorganisation og til medarbejdere
- "Kasseassistenters arbejdsmiljø" – branchevejledning til arbejdsgiver/sikkerhedsorganisation
- "10 gode råd, når du sidder i kassen" – vejledning til medarbejdere, der arbejder i udgangskasser
- "God trivsel – en fælles opgave for alle i butikken" - vejledning

